

Historia modnego dziś słowa „innowacyjność” zapewne byłaby o wiele krótsza, gdyby nie programy, których celem jest tworzenie partnerstw naukowych i badawczych między specjalistami wywodzącymi się z różnych krajów i reprezentującymi rozmaite instytucje świata nauki. Takim motorem innowacyjności jest np. Fundusz Stypendialny SCIEX, uruchomiony w 2009 r. w ramach programu wymiany naukowej między Szwajcarią a nowymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej na lata 2009–2016. Ostatni nabór wniosków o środki z tego funduszu odbył się w 2013 r., obecnie realizowane są ostatnie projekty.

Tylko współpraca rozwija

■ **Magdalena Tytuła**

Idea utworzenia Funduszu Stypendialnego SCIEX była prosta: zmniejszyć różnice społeczno-gospodarcze w obrębie rozszerzonej Unii Europejskiej poprzez rozwijanie potencjału pracowników naukowych z nowych krajów członkowskich UE, w tym Polski oraz propagowanie trwałych partnerstw w zakresie badań naukowych. Roland Python, dyrektor biura Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, tłumaczy tę ideę tak: „Rozwój gospodarczy polega obecnie na budowaniu przewagi konkurencyjnej dzięki wiedzy i innowacjom. Szwajcaria od lat realizuje udane partnerstwa pomiędzy instytucjami akademickimi i badawczymi, centrami szkoleń zawodowych i przedsiębiorstwami”. Jak mówi Python, ta stała współpraca prowadzi nie tylko do systematycznej wymiany wiedzy i kompetencji, lecz również umożliwia dostosowanie oferty edukacyjnej i szkoleniowej do zmieniających się potrzeb rynku pracy. „W rezultacie odnoszące sukcesy przedsiębiorstwa tworzą miejsca pracy, co stymuluje wzrost gospodarczy” – wyjaśnia i dodaje, że spośród wszystkich krajów objętych programem Polska jest największym beneficjentem dostępnych środków.

Dla kogo?

Fundusz Stypendialny SCIEX jest przeznaczony dla młodych pracowni-

ków nauki. Jego celem jest nie tylko pomóc takim ludziom w rozwijaniu ich kompetencji i umiejętności, lecz przede wszystkim umożliwić im nawiązanie współpracy z badaczami z zagranicy. Dodajmy: współpracy wieloletniej, znacznie wykraczającej poza ramy cza-

skich stypendystów SCIEX, Szwajcaria jest krajem wyjątkowo gościnnym dla akademików, przez co należy rozumieć i doskonałą infrastrukturę badawczą, i dostęp do przedstawicieli międzynarodowych organizacji czy firm, i – co może jest najważniejsze – otwartość instytucji goszczących, dbających o to, by stypendyści nawiązali dobre i trwałe relacje z zespołami badawczymi pracującymi w Szwajcarii czy szerzej rozumiane kontakty naukowe (np. znajomości zawarte w czasie wysokiej rangi konferencji naukowych czy seminariów). Po drugie, Polacy przywożą ze sobą doskonałe pomysły i ciekawe projekty, nierzadko stanowiące novum, jeśli chodzi o obszary badawcze instytucji goszczącej. Po trzecie wreszcie, pobyt na stypendium i nawiązywanie nowych relacji zawodowych skutkuje wieloma nowymi tematami i interesującymi projektami czy publikacjami, do których zapraszani są polscy naukowcy.

Co istotne, Fundusz Stypendialny SCIEX nie zawęził tematyki projektów do określonych dziedzin nauki: „Wśród projektów reprezentowane były różne obszary wiedzy, od zaawansowanych technologii badań nad polimerem produkowanym przez bakterie na drodze biotechnologicznej z surowców odnawialnych, poprzez psychologiczne studium nad osobowością narcystyczną, aż po badania w obszarze nauki o tańcu” – opowiada Katarzyna

SCIEX w pigułce

Czas realizacji: 1 kwietnia 2009 r. – 31 grudnia 2016 r.

Instytucja odpowiedzialna za wdrażanie i zarządzanie Funduszem Stypendialnym SCIEX: swissuniversities

Punkt Kontaktowy Funduszu Stypendialnego SCIEX w Polsce: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Całościowy budżet Funduszu Stypendialnego: 44 mln CHF (w tym budżet przypadający na Polskę: 12 mln CHF)

Liczba naborów: 6 (ostatni nabór w roku 2013)

Liczba dofinansowanych wniosków z Polski: 135

Miasta z największą liczbą stypendystów SCIEX: Warszawa, Kraków, Wrocław i Opole

Ranking dziedzin naukowych z największą liczbą stypendystów: chemia (15 osób), nauki techniczne (14 osób), fizyka (13 osób)

skowe realizowanego w ramach SCIEX projektu. Jak bowiem podkreśla Mirosław Marczewski, dyrektor generalny Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji będącej Punktem Kontaktowym Funduszu w Polsce: „Powstałe więzi pomiędzy zespołami badaczy, instytucjami nauki i światem gospodarki mają szansę przetrwać i zaowocować nowymi pomysłami, podnosząc jednocześnie prestiż polskiej nauki w Europie i na świecie”.

Dlaczego tak się dzieje? Po pierwsze, jak pokazują przykłady 135 pol-

Fot. Krzysztof Kuczyk

Dr hab. Aleksandra Dziurosz

Aleksandrowicz, dyrektor programów stypendialnych z Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji. I choć o dokonaniach w naukach społecznych czy humanistycznych zwykle słyszy się mniej, warto tu wspomnieć o takich rezultatach stypendystów, jak np. stworzenie komputerowego modelu strategii decyzyjnej w efekcie badań nad związkiem między stresem emocjonalnym a podejściem do decyzji (projekt dr. Szymona Wicharego).

Jak?

O środki z Funduszu Stypendialnego SCIEX mogły się ubiegać konsorcja instytucji naukowo-badawczych ze Szwajcarii. Głównym wnioskodawcą była zawsze szwajcarska instytucja goszcząca, czyli uczelnia, instytucja federalnego obszaru politechnik i instytucji politechnicznych albo instytut badawczy dotowany przez Konfederację Szwajcarską. Instytucja goszcząca w porozumieniu z instytucją wysyłającą z Polski (uczelnia, jednostka Polskiej Akademii Nauk, krajowy instytut badawczy) koordynowała proces wypełniania poszczególnych części wniosku aplikacyjnego, a następnie wysyłała go do instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie i zarządzanie Funduszem, czyli do swissuniversities. Dofinansowywane były pobyty stypendialne trwające od 6 do 24 miesięcy. Stypendysta otrzymywał m.in. miesięczne stypendium (przez pierwsze 12 miesięcy pobytu doktoranci otrzymywali stypendium w wysokości 50 tys. CHF, a młodzi pracownicy nauki – 80 tys. CHF na rok), zwrot kosztów po-

dróży między Polską a Szwajcarią oraz zwrot kosztów związanych z udziałem w konferencjach naukowych czy z publikacjami naukowymi.

Po co?

Lista efektów działającego już sześć lat Funduszu Stypendialnego SCIEX jest naprawdę imponująca. To nie tylko indywidualne sukcesy stypendystów (zob. tekst *Głodni naukowego sukcesu*), odkrycia naukowe (np. udział stypendystów SCIEX, dr. Marka Nikołajuka i Krzysztofa Hryniewicza, w odkryciu rozerwania pływowego super-Jowisza przez maszyną czarną dziurę lub uzy-

skanie „zamiennika” tłuszczu mleka kobiecego w ramach badań prowadzonych przez dr inż. Joannę Bryś) czy nowatorskie rozwiązania wprowadzone już w życie (np. nowe materiały opracowane w ramach projektu dr. Dariusza Burnata i wykorzystywane w przemyśle) albo trwale nawiązana współpraca polskiej i szwajcarskiej instytucji naukowej. To także ogólniejszy rezultat: wzmocnienie mobilności naukowej polskich doktorantów i uczonych w Europie oraz wzrost innowacyjności w naszym kraju. Jak stwierdza Mirosław Marczewski: „Fundusz Stypendialny SCIEX stał się dostrzegalnym elementem tego procesu”. ■

Fot. Tomasz Markowski

Dr Lucjan Janowski